

יראנדרענדיקע לענדער ארטיקלן רעצעניזיעס סעמעניאן און קוּרְסָן קוּלֶּטֶר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' זיביגאן און קוּרְסָן קוּלֶּטֶר נִיְשׁוּס יִדְעָות אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' אֲרָטִיקְלָעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' זיביגאן און קוּרְסָן קוּלֶּטֶר נִיְשׁוּס יִדְעָות אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' אֲרָטִיקְלָעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' אֲרָטִיקְלָעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' אֲרָטִיקְלָעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' זיביגאן און קוּרְסָן קוּלֶּטֶר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' אֲרָטִיקְלָעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי' זיביגאן און קוּרְסָן קוּלֶּטֶר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ לִימּוֹדִים אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'

JIDDISTIK MITTEILUNGEN

JIDDISTIK IN DEUTSCHSPRACHIGEN LÄNDERN

סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'

Esfir Bramson-Alperniene:

"וּוַילְבִּיגִי" - וּוַילְנַעַר בִּילְדוֹנְגָס-גָזּוּלְשָׁפָאָט

אין דער ווַילְנַעַר פרעסע 1924-1925

Josef Bamberger:

Le-Haman: Ein Frankfurter Purim-Spiel
Edition, Kommentar und Analyse
(Vorstellung eines Forschungsprojektes)

Buchanzeigen

Lehrveranstaltungen an Hochschulen

Andere Lehrveranstaltungen

Nachrichten

Neuerscheinungen

Nr. 40

November 2008

סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'
אלְעַן רַעֲצַעְנוֹיִעָס סֻםְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ
טוֹר נִיְשׁוּס יִדְעָות נִיְשׁוּס בִּכְעָר יִדְעָשׁ
סֻמְמֵינְאָרָן אַזְנִישָׁרְעָנְדִּיקָעַ לענדי'

"וילנער" - וילנער בילדונגס-געוועלעלאַט אין דער ווילנער פרעסע

1925-1924

איך וויל דערציאל וווען נאך אָ קאָפִיטֵל פֿון מִין אָרְבָּעַט אַין דָּעַר יְוָדָאִיק-אָפְּטִילְוָנֶג קֹן דָּעַר
לייטו-ישער נאַצְיאָנוֹאַלְעָר בִּיבְּלַיאָטָעָק¹. נאך דָּעַם, ווי דִּיבְּכָעָר, גַּעֲטָעַטְוּעַטָּע פֿון דִּי ווילנער
יְדִישׁע בִּיבְּלַיאָטָעָק, זַיְינַע אַין אָנוּהַיְבָּ פֿון דָּעַם נַיְעַם 215טָן "ה שׂוֹן גַּעֲוֹעַן קָאַטָּאַלְגְּיוּרַט,
הָאָכָּן מִיר אָ גַּעֲנוּעַ סְטָאַטִּיסְטִּק פֿון דָּעַר זַאֲמְלָנוֹג.
די ערשות עַקְזּוּעַמְפְּלָאָגָן, גַּעֲדוֹקְטָע אַין דִּי יָאָר 1799-1941 אַין לִיטָּע אָוִיף בִּידָּע שְׁפָרָאָכָּן
יְדִישׁ אַון הַעֲבָרְעִישׁ, מַאֲכָן אוּסְּ בְּיַיְנָה 10000. פֿון זַיְיָ 3557 אַין יְדִישׁ אַון הַעֲבָרְעִישׁ.
איך וויל אַונְטוּרְשְׁטְּרִיכָּן, אָוְאָס אַיְן נַיְתָן קִיְּנָן בְּאַלְאָגָן פֿון דָּעַם, ווֹאָס אַיְן גַּעֲדוֹקָט, נַאֲרָוּ ווֹאָס
איַז גַּעֲרָאַטְוּוּעַט גַּעֲוֹאָרָן נאָךְ דָּעַר 2 טָעַר וּוּלְטָט-מְלָחָמָה אַוְן גַּעֲגִינְט זַיְיָ אַין דָּעַר- לייטו-ישער
נאַצְיאָנוֹאַלְעָר בִּיבְּלַיאָטָעָק.

מִיר הָאָכָּן גַּעֲמָאָכָּט אָן אַוִּיסְּפִּירְלָעָכָן אַנְגָּלִי, ווי זַעַט עַס אָוִיסְּ לְוִית דִּי דָּרוֹקְדִּיאָרָן.
צָום בִּינְשְׁפִּילָּה:

יְדִישׁ	הַעֲבָרְעִישׁ
37	1836
73	1895
87	1922
143	1928

איך מִין אָז דִּי גַּוְיִסְּעַ צָאֵל בִּכְעָר אַין יָאָר 1928 אַיְן דָּרְפָּאָר, ווֹיְלָי יְעָדָר יָאָר דָּאָט רָאָסָס
דרָוָקְעָרְנִי אַרְיוֹסְגָּאָלָאָן רָעַלְיִוּזָעָ לִיטְוּעָאָטָר קָאָר מִירְחוֹד-אִירְאָפָּעָ.
פְּנוֹגָאנְדְּעָרְקְלִיבְּנְדִּיקְ פְּעָק מִיטָּפְּאָרְשְׁיְדְּעָנָעָ וְאַנְצָעָ אָדָרְ צְעָרְסְּעָנוּ אַפְּשִׁין ווּוְעָנָעָ לְעַקְצִיעָס,
קָאַגְּצָעָרְטָן, טָעַטָּעָר, וּלְבְּסְטְּ-טְעַטְּקִיְּתָן אַין קָאַרְשְׁיְדְּעָנָעָ שְׁטָעַטְלָעָק אַין פְּוִילָּ – אָ בִּילָּ פֿון
לְעַבָּן אַיְנִישׁן שְׁטָעַטָּלָ – הָאָב אַיְךְ גַּעֲנוּנָעָ נַיְינָן וִיטָּעַלְעָךְ נַיְתָאָוִיף
אָ רְעַלְגְּ�וּעָן סְפָּר, נַיְתָאָוִיף אָ פְּוּקָס. אַזְוֹנוּ בִּכְעָר זַיְינַע אַיְן יְעַנְעַצְּמָן גַּעֲשָׁעָנִישׁן פֿון יְדִישׁן לְעַבָּן
בּוֹכְהַאְלְטְּעִירִיעִי-פִּירָנוֹג. מִיטְאָבְּעָתָר אַין יְיָוָא, וּלְכָלָעָ פְּקִיסְיָן גַּעֲשָׁעָנִישׁן פֿון יְדִישׁן לְעַבָּן
לוּסְטָ דָרָר יְדִישׁעָר פְּרָעָסָעָ, הָאָכָּן וְיִיְאָסְגָּוָנָצְטָ וְיִיְמָקָעָט קָאָר וּוּסְוָאַקְטָלְעָכָר אָרְבָּעָטָ
מַעַן הָאָטָ אַוִּיסְּגָּוָנָצְטָ וְיִיְמָקָעָט קָאָר צִיְּתוֹנָגָעָן אַרְטִיקְלָעָן, מַעַלְדוֹגָגָעָן לוּסְטָ טָעָמָס אַון אַרְיִינְגָּוּקְלָעָפָט
גַּעֲדִיכָּת אָוִיף אָלָעָ זַיְיטָן פֿון דִּי בִּכְעָר.
אָכָּט פֿון דִּיְאָ בִּכְעָר ווֹיְלָי אַיְךְ דָאָ וּוּטְיָעָר בָּאַשְׁרִיבָן מִיטָּקְרָצָעָ בִּישְׁפִּילָּ גַּעֲוֹמָעָנָעָ פֿון דָעַם
מַאְתָּרְאִילָּ.

נַאֲר אַיְינַע גַּרְוִיסְ בּוֹךְ גַּעֲהָעָרְטָ דָרָר לִיטְוּיְשָׁר עַטְנָגְרָאָפְּשָׁעָר גַּעֲוֹלָעָלָאַטָּ:

I. דָס זַיְינַע אַוִּיסְּשָׁוִיטָן פֿון אַוִּיסְּלָעְנְדִּישָׁע צִיְּתוֹנָגָעָן אַיְנִיְדִּישׁ (קְשָׁאָ) אַון דִּיְיָטָשׁ (דִּיְיָטְשָׁלָאָן).
די טָעָמָע: דָס יְדִישׁעָ לְעַבָּן אַיְן לִיטָּעָ (אָוְן ווּילָנָעָ) דַּעֲצַעְמָבָעָר 1922 – דַּעֲצַעְמָבָעָר 1923.

¹ רָעַקְעָרָאַט גַּעֲהָאָלָטָן אַיְן גַּעֲרָמָט פֿון זַחְטָן סִימְפָּאָזִים קָאָר יְדִישׁעָ שְׁטוּדִיעָס אַיְן דִּינְטְּשָׁלָאָן,
דָעַם 9 טָן אַקְטָבָעָר 2007 אַיְן טָרִיר. דָרָר טָעַקְסָט דָאָרְפָּטָר דָעַרְשְׁיְנָעָן אַיְן גִּיכָּן אַיְן צָוּוּיָּה
שְׁפָרָאַכְּיָעָר זַאֲמָלָנוֹג (אוּפָרִישׁ אַון לִיטְוּיָשׁ) פֿון אַרְטִיקְלָעָן אַוְן רָעַקְעָרָאָטָן פֿון דָרָר מַחְבָּרָטָע.

Jiddistik-Mitteilungen

Jiddistik in den deutschsprachigen Ländern

herausgegeben von der Jiddistik im Fachbereich Sprach-, Literatur- und Medienwissenschaften der Universität Trier, 54286 Trier.

Redaktion: Jiddistik der Universität Trier

Die Jiddistik-Mitteilungen erscheinen zweimal jährlich.

Redaktionsschluß für die Ausgabe zum Wintersemester ist der 15. September, für die Ausgabe zum Sommersemester der 15. März.

Einsendungen werden erbeten an:

Universität Trier, FB II / Jiddistik, Jiddistik-Mitteilungen, 54286 Trier
jiddisch@uni-trier.de – www.uni-trier.de/index.php?id=982

Kostenbeitrag pro Heft: 3,00 €. Überweisung – auch für mehrere Ausgaben auf einmal – an:

FB II Jiddistik – Sparkasse Trier, BLZ 585 501 30, Kto. Nr. 248 78 17.

ISSN 0947-6091

1 - י.ל. פרץ-גאָס אין זאמַשטש (8טער 06). זי עקויסטירט ביזה היינט, זע פֿאָרווערטס פֿון 15 15ן טענַטער מאָרבער.

2 - ח.ב. ביַאַלְקִיךְ גָּאס אין מונקְאָטש (20סטער 05).

3 - יְדִישָׁר פֿאנְדְּקָלוּב אין לאָנדְרָא (17טער 06) - די ווילנער אַפְּטִילְלוֹג מִיט. קולבאָק בראש (21סטער 06).

4 - הַומְאַנְּטִישָׁר פֿאָקוּלָטָעַט בֵּין וּאוֹרְשָׁעַוָּר אַנוֹוּוּרֶסְטָעַט - גַּעֲגִינְדְּעַט דָּאָס ערְשָׁטָעַט מַאל אין אַיְרָאָפָּעַ אַקְאָטְעָדְרָע פֿאָרְיְידְעָר גַּעֲשִׁיכְתָּע אָן קוּלְטוּר (דָּאָצְעַט דָּרְ מאָר בעַלְבָּאָ).
5 - די "זַיְעַ פֿאַלְקְסְצִיְּטָוָג" אין וּאֲרְשָׁעַגְתַּע אַן קִינְאָ.

6 - אַיְסְנַטְּן פֿון אַמְּערִיקָאָנָּר "פֿאָרוּוּרְטָס" וּעְגַן דָּאָס ערְשָׁטָעַט שלּוֹם-קָאָנוֹפְּגָרְעָנָּן אין גַּעֲגְוָן (9טער אַפְּרִיל - 19טער מַיְיָ 1922). דָּאָס ערְשָׁטָעַט מַאל גַּעֲמַט אַגְּטִילְדְּרִיךְ רְיַוְסְטָעַט לעַנְגָּצִיעַ (גּוֹגִיאָרְטַּשְׁטַּשְׁעָרְנִיְּמָן, מַאֲקָסִים לְטֻוּזְאָוּ, אַדְּלָאָפָּעַ).
סָדוֹר הַיּוֹם:

- 1 - שלּוֹם-אַפְּמָאָךְ צָוַיְשָׁן וּוֹסְלָאָד אָן דִּינְשָׁלָאָד נָאָךְ דָּרְ ערְשָׁטָעַט וּוּלְטָמְלָחָמָה.
- 2 - דָּרְ אָזְהָבְּ פֿון דִּפְלָאַמְּטָשְׁעַ בְּאַזְיָגְגָּן מִיטְ וּוֹסְלָאָד.
- 3 - אוֹסְלָעָנְדִישָׁן אַינוּוּעָסְטָאָרָן פֿאָרְ רְוּסָאָד.

די מַאְטָעָרִיאָלְן זִיְּנָעַן פֿון סְפָּעָצָקָאָרָעָסְפָּאָנְדָּנָעָט שָׁרָה בְּרֻעָנָעַר.²
איַזְ אַרְטִיקְלָאָן "אַנוֹדוּרָר טָאָגְ" (וּוּלְנוּ) פֿון מַאְקָס וּוּינְרִיךְ: "רוֹסִישְׂ-דִּיטְשִׁישָׁר אַפְּמָאָךְ אַיְן גַּעֲנָאָךְ".

III אַיְסְנַטְּן פֿון וּוּלְנָעַר אָן קָאָנוּנָר יִדְיְישָׁן צִיטְוֹנָגָעָן וּעְגַן דָּעַם לעַבָּן פֿון דִּי קְהִילָּות.
(ערְשָׁטָעַר אַפְּרִיל 1936 - 27טער סְפָּעָצָעָבָעָר 1940).

IV אַיְסְנַטְּן פֿון יִדְיְישָׁן צִיטְוֹנָגָעָן אַין פֿוַּילְן (מִיטְ וּוּלְנוּ) וּעְגַן שְׁוּלוּזָעַן, בִּילְדוֹגְג, קוּלְטוּר
(10טער קָעָבָרָאָר 1927 - 5טער יוֹנִי 1931).
אַינְטָרָעָסָגָוָן יִדְיְוָתָה:

1 - גַּשְׁלָאָסְן דָּרְ יִדְיְישָׁר לְעַרְעַ-סְעַמִּינָאָר.

2 - די ערְשָׁטָעַט פֿאָרָשְׁטָעַלְגָּן אָן וּוּלְנָעַר קִינְדְּעַר-טָעָטָעָר.

3 - וּעְגַן דָּרְ יִדְיְישָׁר בִּיבְּלִיאָגְרָאָפָּי אַין אַקְסָפָּאָרְדָּעָר אַנוֹוּעָרְסִיטָעָט.
בְּאַרְיְמָטָעַר בִּיבְּלִיאָגְרָאָפָּי מָאִירִיךְ שְׁיִוְשִׁינְרִיךְ.

4 - קָאָנוּנָר רְאָדָרִיאַ 4טער מַיְיָ 1931 - דָאָס ערְשָׁטָעַט מַאל אָן יִדְיְשָׁן. גַּעֲנָגָעָן שְׁוּלָגִין - דָרְ
אַיְנְצִיקָעָר יְיָ אַיְן דָעַם קָאָנוּנָר אַפְּרָעַנְ-טָעָטָעָר.

5 - 250 יָאָר נָאָךְ בְּרוּקְסְפִּינְיאָס טּוֹיטָ.

V אַיְסְנַטְּן פֿון יִדְיְישָׁן צִיטְוֹנָגָעָן אַין פֿוַּילְן (אָוֵרְ וּוּלְנוּ) וּעְגַן שְׁוּלָן אָן יִדְיְישָׁן קוּלְטוּר-לְעָבָן
(3טער אַפְּרִיל - 19טער יוֹנִי 1928).

צָוָישָׁן פֿאָרְשִׁיְּדָעָם:

² עַס וּוּיוֹטְ זִיךְ אַיִסְ, או "שָׁרָה בְּרֻעָנָעַר" אַיְן אַיְנוּנָר פֿון די פָּסָעוּדוֹרָאָנִימָעָן פֿון מַאְקָס וּוּינְרִיךְ, זַע
לְעַקְסִיקָאָן פֿון דָרְ וּוּיְנָרְ יִדְיְישָׁר לְיַעְרָאַטָּר, בְּד. 3 (נֶ"ז 1960), שֶׁף. 379. "אַיְן 1919 האָט וּ
אַגְּנוּחוּבִּין צָוָישָׁן פֿאָרְיְון "פֿאָרוּוּרְטָס" אָן זִוְתַּעְדָּמָלַט דָאָרְטַעְגָּדְרָוָט (אַיְיךְ אַפְּשָׁר
בְּרֻעָנָעַר, יְסָחָפָעָל, פֿ. בְּנַרְמַאְן) פָּאַפְּוּלָעָרְעָאָרְטִילְקְלָעָן וּעְגַן לוֹיְפִּיקְעָנָיִים אָן גַּעֲשָׁעָר
פָּסָעוּדוֹגְנְעָמָנְדָרְשִׁימָה אַיְן בָּעָרְלָהָה: לעַקְסִיקָאָן פֿון יִדְיְישָׁ-שְׁרִיבְעָרְטָס (נֶ"ז 1986), שֶׁף. 626.
אָוֵרְ אַיְן אלְהָה שְׁוּלָמָאָן: לעַקְסִיקָאָן פֿון פֿאָרוּוּרְטָס-שְׁרִיבְעָרְטָס זַיְנָט 1897, זַיְנָט 27-26).

אין יאָר 1924 ווערט קלאָר, או דער "צ.ב.ק." דאָרכַף זיך פֿאָרגונעמען מיט דעם פֿאָרְפּוֹלְקּוּמָן דִי אָרגָאנְזִיכְיעַ פֿון דער יִדְישֶׁנָּר וּלְטַלְעַכְּעָר שָׁולָן, זיך דער אלְגָאנְגָּרְעָס מִלְּכוֹהָ-רַעֲכָת פֿאָר דִי יִידְּ-שָׁעָגָן אַזְּנָצְּעִים, אַיסְּטָקְעָמָן קִינְאָצְּעִילָל שְׂטִיצָעָן קָנוּ דִי מְנוֹנִיצְּפְּאָלָע אַרְגָּאוֹן אַין אָזָא מָאָס וּוּיְ-עָס בְּאַקְוּמָן אַלְעָ שְׁוּלָן אַין פּוֹילָן, וּאָס אַזְּנָצְּעָדָן קִין לִיכְטָעָ אַרְבָּעָט.

מען דאָרכַף זיך דער אלְגָאנְגָּרְעָס, אַין דער זַעֲלָבָר צִיתָה האָט דָאָס פּוֹילְישָׁר קָנוּ יִדְישֶׁנָּר בִּילְדוֹגְסְ-מִינְסָ-טָעָנִים אַרְגָּאוֹיְירָט אַנְזָן וּלְעַלְעַכְּעָר פּוֹילְישָׁר שְׁוּלָן קִינְדְּרָעָר קָנוּ יִדְישֶׁנָּר בִּילְדוֹגְסְ-מִינְסָ-הָאָבָן אַום שבָת נִיט וּלְעַלְעַרְטָן. דָאָס אַזְּיָן גַּעֲוָעָן אַפְּצִיכְיעָ-אַקְזִיכְיעָ - דער וּוּגָז צַוְאַסְמָלְאָצְּעָן. אַזְּיָן וּוּרְט בָּאַשְׁלָאָסָן אַין יאָר 1924 אַבְּרָאוֹזָבָעָן דִי בִּרְיָעָט קוֹלְטוֹרָ-אַרְבָּעָט אַזְּיָן גַּעֲוָעָלָה-שְׁאַפְּטַלְעַכְּעָר יִסְׁדּוֹת אַיְינָר קָעְרְפְּעָרְשָׁאָקָט - "וּוּלְבִּיגְ" (וּוּלְנָעָר בִּילְדוֹגְסְ-גַּעֲנְלְשָׁאָקָט).

אַרְגָּאוֹיְינָרְטָן עַשְׂכְּבָעָן אַונְטָקִיטָה הָאָבָן אַיך גַּעֲלִינְעָט אַין אַוְשָׁנִין קָנוּ וּוּלְנָעָר יִדְישֶׁנָּר צִיטָנוּן (וּוּלְנָעָר טָאגְ), "דִי צִיְּטָ" אַונְ "אַוְנְטָן-קוּרְיָר" (קָאָר דִי יִאָרְן 1928-1927).

דער וּלְבִּיגְ וּוּרְט גַּעֲרִינְעָט דָעַם 20 סְטָן סְעַפְטָעַמְבָּר 1924. דִי הוּיְפְּטָאַיְקָאָבָן קָנוּ דָעַר גַּעֲנְלְשָׁאָקָט: אַרְיִינְצִיעָן אַין דער אַקְטִיוּרָר אַרְבָּעָט דִי פָאַסְיְוָעָ גַּעֲדָאָק אַון שְׁפְּרָאָךְ. עַס נַעַמְתָּ אַנְטִילְדָעָר "וּוּלְבִּיגְ-כָּאָר" אַגְּנָעְמָרְט דָוָר זִין גַּרְנְדָעָ אַלְהָם סְלָעָפְּ.

דִעְרָאָרָה אַקְטִירְטָר אַרְבָּעָט, פֿאָרְבִּינְזָן אַון קָאָרְדִּינְרָן דִי דְּרָעְצִיעְרָישָׁ אַרְבָּעָט קָנוּ "שָׁולָן אַון הַיָּם". אַפְּאָרְאִינְיָקָוָג קָנוּ דִי, וּאָס אַגְּנָרְקָעָן דִי וּוּכְטִיקִיט קָנוּ דער יִדְישֶׁנָּר קוֹלְטוֹר אַון דער יִדְישֶׁנָּר שְׁפְּרָאָךְ.

שְׁבָת קָרִי מָאָרָן וּוּרְט סִיסְטָעַמְאָטִישׁ דְּרוֹכְנְעַפְּרָט לְעַקְצִיעָס. דִי עַרְשָׁטָן לְעַקְצִיעָס דָעַם 6 תְּנָעַצְמָעַבָּר 1924: "אַיְרָאָפָע אַין קוֹרְמוֹעָן שְׁפִיגְ" (דִי סָאַטְיָרָע קָנוּ אַילְיאָן עַרְעֲנוּבָּוֹרָג). פְּרָעַלְעָגָעָן אַיִּם וּוּנְיָרִיךְ - 500 צְוָהָרָעָר.

לְטַעַרְאִישָׁע טָעָמָעָס:

- דָוד אַיְנָהָאָרָן, 20-אַיְרִיקָעָר דִּכְטָעַרְיִישָׁר יִבְּלָעָט - 400 צְוָהָרָעָר, פְּרָעַלְעָגָעָן מַ. קּוֹל-בָּאָקָ, מַ. וּוּנְיָרִיךְ. גַּעֲנְגָעָן, רַעֲצִיטָאַצִּיעָן קָנוּ אַיְנָהָאָרָן לִידָעָר.

- "דִי פֿאָרְצִיעְבָּעָטָן נְשָׁמָה", אַיְנָרָן קָנוּ דִי שְׁעַנְסָטָעָ טַעַקְסָטָן קָנוּ רַאֲמָעָן רַאֲלָאָן (דִי פְּסָ-כָּאָלְגָאָעָן קָנוּ אַמְּדָרְנוּרָר פֿאָרְאָלָאָן). עַס לִיעְנָטָדָי אַבְּרָעוֹצְעָרָן קָנוּ דָעַם בּוֹךְ אַין יִדְישֶׁ פֿאָרָן וּוּרְאַרְשָׁעוּרָר פֿאָרְאָלָאָן. עַפְּשָׁתִין.

- הַעֲנָרִיקָעָטָן - זֵין לְעָבָן אַון שָׁאָקָן.

- מָשָׁה נַאֲדָרָר - לְפָבָּור דָעַם 20-אַיְרִיקָעָר וּבָל. עַס לִיעְנָטָדָי. רַיְזָעָן.

- "דָאָס קִינְדָּן בְּיַיְשָׁוּמָ-עַלְכִּים".

- "דִי פֿוּעָרִים" קָנוּ וּלְאַיְסָלָאָוּ רַיְמָאָטָן, טַרְעַנְעָרָר קָנוּ נַאֲבָלָ-פְּרִיזָן 1924.

- עַלְיוֹעָז אַרְשָׁוּשָׁקָאָ, אַירָלְעָבָן אַון אַירָעָז וּוּרְקָעָצָומָן 15-אַיְרִיקָעָר יִרְצִיעָט.

- יַל. פֿרְזָ-אַקְאָדָעָמִיעָ (10) טַעַר יִרְצִיעָט - אלְסָגָסָט - דִי פֿלְמָעַנִּיצָעָ רְאָזָא לִיאָקְסָ-פֿרָז - עַס נַעַמְעָן אַנְטִילְמָ. קּוֹלְבָּאָק, צ. שָׁאָבָאָ, מַ. וּוּנְיָרִיךְ, ז. רַיְזָעָן.

- יַדְעָנָאָזָן אַונְשָׁאָן. שָׁאָסָקִי (רַאְפָאָפְּאָרָט).

- אַפְּאָטָאָשׁוּ אַונְזִינָעָ וּוּרְקָעָ (פֿאָר וּאָס אַיִּזְנָס אַפְּפָאָטָאָשׁוּ דָעַר יִדְישֶׁנָּר נַאֲוּלִיסָטָן).

- אַמְּ. דִּיקָעָן זֵין לְעָבָן אַון זִינָעָ וּוּרְקָעָ. עַס לִיעְנָטָדָי. זִינְרִיךְ.

- דָ"ר שלמה עַטְינְגָר, דָעַר עַלְטָעַר-זַיְדָעָן קָנוּ דָעַר יִדְישֶׁנָּר לִיטְעָרָאָטָר אַין 19 טָהָרָה.

- פֿאָרְגָּלוֹנִיךְ מִתְּמַנְדָּעָלָע. עַס לִיעְנָטָדָי. זִינְרִיךְ.

- הַלְּיַוְּקָאָזָונָט (רַעֲצִיטָאַצִּיעָן קָנוּ דָעַר גּוֹלָם). עַס לִיעְנָטָדָי. קּוֹלְבָּאָק.

- פֿינְקָטָעָר יִרְצִיעָט קָנוּ שָׁ. אַסְּדָקִי (רַאְפָאָפְּאָרָט).

טַעַמְעָס גַּעֲוִידָמָעָט דָעַר 5ְרָוִי:

- 1 - דִי פֿרְיוּ בְּיַיְשָׁוּמָעָט יִדְיָיְשָׁר סְקָרִים.
 - 2 - דִי פֿרְיוּ אַון דָעַר תַּלְמְדִישָׁר גַּעֲנְצִיגְ-גַּוְנוּבָן.
 - 3 - דִי פֿרְיוּ בְּיַיְשָׁוּמָעָט קָלָאָסִיקָר: מַעֲנוֹרְעָלָע, יַל. פֿרָז, שְׁלָוְמִ-עַלְכָעָם.
 - 4 - דִי רַאֲלָן קָנוּ דָעַר פֿרְיוּ אַין גַּיְסְטִיקָן לְעָבָן.
 - 5 - דִי רַאֲלָן קָנוּ דָעַר פֿרְיוּ אַין גַּיְסְטִיקָן לְעָבָן.
- פֿאָרְשִׁידָעָנוּ טָעָמָעָס:**

"דִי נַצְּיָּאָגָלָע בְּאוֹעָגָוָג אַין אַיְנָרִיעָ אַון אַירָן נַצְּיָּאָגָלָע הַעַלְדָמָא גַּאנְדָי". גַּעֲדָאָק אַון שְׁפְּרָאָךְ. עַס נַעַמְתָּ אַנְטִילְדָעָר "וּוּלְבִּיגְ-כָּאָר" אַגְּנָעְמָרְט דָוָר זִין גַּרְנְדָעָ אַלְהָם סְלָעָפְּ.

דִעְרָאָר הַאָט עַקְוִיסְטִירָט אַין וּוּלְנָעָר גַּעֲטָא מִטְּ וְעַלְבָן נַעַמְעָן "וּוּלְבִּיגְ-כָּאָר" אַגְּנָעְמָרְט דָוָר אַזְּיָן סְלָעָפְּ (אוֹמְגָעָקָמָעָן אַין 1943 אַין עַטְלָאָגָן).

נַאֲטוֹרְ-וּוִיסְנָאָגְלָעָכְעָר לְעַקְצִיעָס:

- 6 - דִי וּאַנְדָעָרָגָעָן קָנוּ דִי פֿיְגָלָן.
- 7 - דִי אַנְטִשְׁיָוָג קָנוּ לְעָבָן (מִטְ "אֹעָז").
- 8 - "חוּשִׁים בְּיַיְשָׁוּמָקָסְן".
- 9 - "דִי רַאֲלָעָן יִדְעָן אַין דָעַר מַאֲדָרְנוּרָר נַאֲטוֹרְ-וּוִיסְנָאָגְלָעָכְעָר לְעַרְעָ".
- 10 - "אָז, זִין קָאָבְרִיצְיָוָג אַון שְׁפְּרָאָגָן".
- 11 - "לְעַקְצִיעָס וְעַגְעָן עַלְקָטְרָע, שְׁטָאַטְיָשָׁן לְאַבְּרָאָטָאָרִיעָס".
- 12 - "אַמְּנוֹדָעָן אַין לְאָגָד קָנוּ אַיִּבְקִין אַיִּזְנָ", מִטְ לְכִתְבִּילְדָעָר, זִין לְעַצְעָט וּסְיָהָצְמָצָהָן.
- 13 - "פְּאָלוֹס (דִי פֿרְיָרְדִּקָעָ, 5. נַגְּסָטָן, 5. קּוֹק אָאָ)."
- 14 - "עַרְעָמָנָשׁ, דָעַר וּוּגָנָעָר קָנוּ דָעַר נַאֲטוֹרָר".
- 15 - "זָקָס פְּאַמְּלִיעָלְעָבָן בְּיַיְשָׁלְחִים".
- 16 - "אַוְנוֹט קָנוּ בְּאַרְמִישָׁן אַרְטִיסְטָאָבָרָהָמָאָרְעוֹסָקִי".
- 17 - "דִי קוֹנְסָט אַין פְּלִימָן אַין יִדְעָן אַין דָעַר קוֹנְסָט".

וּוּלְבִּיגְ-אַפְּטִילְיָוָג "קִינְדָעָרָלָאָד" פֿאָר קוֹנְדָעָר 9-12 טָהָרָה, דִי עַרְשָׁטָעָ פֿאָרְשְׁטָעַלְגָּוָג נַאֲרָרְקִ��ָדָעָרָה: "דָעַר וּלְקָלְעַכְּרָר פֿרִינְז" פֿאָן אַסְקָאָר אַוְאָילָד.

עַסְפְּעַרְאַנְטָאָ-קוּרְסָן
עַסְפְּעַרְאַנְטָאָ-קוּרְסָן
הַאָט שְׁפְּעַטָּעָר עַקְוִיסְטִירָט אַיִּזְנָ אַין גַּעֲטָא.

זָוְמְעַצִּיט: עַקְסְקוֹרִיסִיעָס אַון אַוְסְקָלְוָן.
דִי לְעַבְּדִיקָעָן גַּעֲשִׁיכְטָעָן קָנוּ נַטְ וּוּיְטָנָה עַבָּר אַיִּזְנָ וּוּיְטָנָה נַלְעַמְעָן בְּאַקְאָנְטָ. דִי יִדְיָיְשָׁוּ וּלְלוֹעָן קָנוּ קְרָעָלָע, זָאָרְהָמָאָרְעוֹסָקִי אַוְאָרְבִּיקָן אַון אַקְטָן דִי שְׁוֹנְעַדְרָעָר - שְׁוֹנְעַדְרָעָר, שְׁוֹנְעַדְרָעָר, אַ-.

פֿון דער אומגעונג, מען פֿרײַשט אָפּ אין די מוחות די אַלטּע יִדְישׁע מעשיות אָון לעגענדעם. צוּ דעם וווען אַינְגָעַלְאָדָן נִיט נָאָר די יִונְגָט נָאָר אַיְיךְ די עַלטּעָרָן. מען פֿיעַרט צוֹאמָעָן יָם-טָוּבִים: פּוֹרִים, חֲנוֹכָה, נֵידָאָר.

מ. ווַיְגַּרְיֵיךְ דערעפּנט דעם 11 טַן נָאָוּמְבָּעָר 1925 פֿאָר 675 מִתְגָּלְדָּעָר די יָאָרִיקָעָן קָאַרְזָאָמְלוֹגָן פֿון "וַיְלְבִּיגָּן".

אָרוֹף אָנְטִיְיל צוּ גַּעֲמָעָן אין דער אַרְבָּעַט פֿון יְיָוָא ווּעָרָט פֿאַרְעָפַּטְלָעַכְט דעם 30 סְטוּן אַקְטָאָבָּעָר אַיְ "וַיְלְנָאָר טָאָגָּ": "פֿוֹנְעָם אַרְגָּנִיזְרָקָאַמְּטִיעָת פֿאָר דעם יִדְשָׁן ווִיסְנַשְּׁאָקְטָלָעָכָן אַינְסְטִיטּוּט", אָוּנְטָעְרָגְעָשְׁרִיבָן פֿון דֶּרֶר מ. ווַיְגַּרְיֵיךְ, א. טַשְׁעִירִקָּאָוּעָר, ז. רַיְעָן, ג. שְׂטָרָן.

ס' אָרוֹף לְאָגִישׁ, אָוּ דִי גַּרְוִיסְעָ אַרְבָּעַט דַּוְרְכָּעָפְּרִיטָט פֿון "וַיְלְבִּיגָּן" אַיְן די יָאָרִין 1925-1924 ווִילְנָע אַיְ גַּעוֹאָרָן אָפְּרָלִיאָג (די באָוּ) פֿאָר דעם אַיְנְצִיקָן יִדְשָׁן ווִיסְנַשְּׁאָקְטָלָעָכָן אַינְסְטִיטּוּט "יְיָוָא" ווָאָס אַיְ גַּעֲמָעָן אַיְיךְ דער ווּעָלָט שְׁוִין אַוְיףּ דעם באָוּסְטָן צוֹאמָעַנְקָאָר אַיְ בְּעָלִין, אַכְבָּעָר זִיְן אַדְרָעָס אַיְ 1925-1940 גַּעֲוָעָן ווִילְנָע.

עסְקִיר ברָאָמְסָאן, ווִילְנָע